

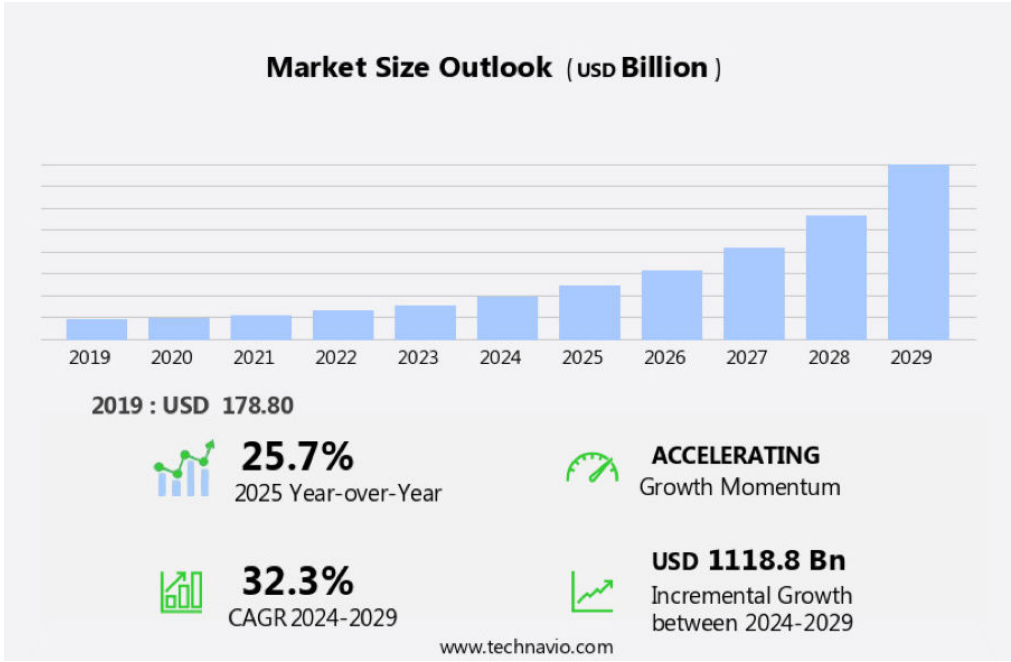
PayderBülten :32

Paylaşım Ekonomisi Derneği İletişim Bülteni

Kasım 2025

PAYLAŞIM EKONOMİSİ ÖNLENEMEZ ŞEKİLDE BÜYÜYOR!

Son hesaplara göre dünya genelinde paylaşım ekonomisinin 2014 yılındaki 14 milyar \$ lık hacmi giderek hızlı bir büyüme göstererek 2030 yılından önce 1.1 trilyon \$ düzeyini aşacağını ortaya koydu. İnsanların istedikleri ürünlere ihtiyaç duydukları süre için sahiplenmek yerine kiralarak ulaşılabilirliği arttıkça paylaşım ekonomisinin hızla büyümesi kaçınılmaz oldu.

Yeryüzündeki kaynakların giderek azalması, çevresel ve makroekonomik faktörler, dijital teknolojinin hızla gelişmesi ve lineer ekonomi yerine döngüsel ekonominin giderek yaygınlaşması gibi nedenlerle, gelecek yıllarda insanların dayanıklı ürünleri çok daha paylaşarak, diğer bir deyişle kısa süreli kiralarak daha kolay ve sade bir yaşam kurabileceklerine tanık olacağız.

Odatv.com haber sitesini biliyorsunuzdur. İlginç gelişmeleri haberleştiren özelliği ile benim hep ilgimi çeker. 2020 yılından bu yana önemine inandığım, hatta bir ticari girişim yapmama vesile olan Paylaşım Ekonomisi kavramının ülkemizdeki Z kuşağının önceliğine sahip bir ekonomi modeli olduğunu anlatan yeni bir haber yayınladılar. Adına da halkımız arasında giderek yaygınlaşan şekliyle kiralama ekonomisi dediler.

Gerçekten de ülkemizde sürekli yükselen fiyatlar, teknoloji ürünlerine getirilen vergiler, altın ve kıymetli madenlerin fiyatlarının yükselişi hem dünyayı hem Türkiye'yi ciddi şekilde etkiliyor. **Otomobil** ve **ev** ile sınırlı kalmayan **kiralama** işinde **bebek puseti, cep telefonu, elektrik süpürgesi, mobilya**, hatta **giysi** de tercih edilebiliyor.

Bu şekilde vatandaşlarımız bazen bir halı yıkama makinesi ya da çim biçme makinesi, ev ya da bahçe mobilyası, bazen de bir telefon kiralayarak istedikleri süre için ihtiyaçlarını giderebiliyorlar ve kullandıkları kadar ücret ödeyip iade ediyorlar. Böylece hem kiralanan ürün boşa beklemeyip sahibine gelir üretiyor, hem de ihtiyaç duyduğu süre için ürünü kullanan kişi işini oldukça ekonomik şekilde ihtiyacını gidermiş oluyor. Dijital uygulamalarla işlemler aracı insana gerek olmadan, hatta taraflar birbirini görmeden olup bitiyor. Tam bir çevreye uyumlu, şeffaf, kayıt içinde ve ekonomik kazan-kazan modeli!

Odatv.com haber sitesinde ayrıca Sosyolog Prof. Dr. Ebru Alkan'ın şu açıklaması var:

"Türkiye'de uzun yıllar boyunca mülkiyet, toplumsal statüyle özdeşleşmiş bir kavramdı. Ev, araba, beyaz eşya sahibi olmak 'başarının göstergesi' sayılırdı. Fakat son beş yılda, özellikle Z kuşağıyla birlikte bu anlayış kırılıyor. Gençlerin 'Sahip olmadan da mutlu olabilirim' düşüncesi, tüketim alışkanlıklarını değiştiriyor. Ayrıca sosyal medyanın da bu dönüşümde büyük etkisi var. Instagram ve TikTok gibi platformlarda sürekli değişen trendler, insanlarda 'deneyim açlığı' oluşturdu. Bir gün kiralık kahve makinesiyle latte yapmak, ertesi gün son model bir drone denemek, modern birey için bir tür sosyal kimlik performansına dönüştü..."

Kiralama yapan bir şirketin yetkilisinin işleyişle ilgili şu sözleri haberde dikkat çekiyor:

"Kullanıcı ister bir hafta ister bir ay boyunca istediği ürünü kiralayabiliyor. Mesela bir öğrenci bir ay boyunca laptop kirayıp projesini bitiriyor, sonra iade ediyor. Ya da yeni evlenen çift, ilk aylar için çamaşır makinesi ve elektrikli süpürge kir alıyor. Ürünleri satın almak yerine kiralamak hem ekonomik hem de çevresel açıdan kazanç sağlıyor. Tüketici sürekli değişen teknolojiye ayak uydurabiliyor. Artık kimse 50 ya da 100 bin liralık telefonu almak istemiyor; birkaç ay kullanıp yeni model çıktığında yenisini denemek istiyor. Bu döngüsel sistem, sürdürülebilir tüketimi destekliyor ve israfı azaltıyor."

Ev ekonomisini yöneten aile bireyleri de kiralama sistemini oldukça cazip bulmaya başladılar. İki çocuk annesi bir vatandaşımız da bir yıldır düzenli olarak ev aletleri kiraladığını söyleyerek şunları dile getiriyor:

"Eskiden her şeyi almak zorundaydık, şimdi öyle değil. Mesela sadece bayram temizliğinde kullandığım halı yıkama makinesini neden alayım? Yılda iki kere lazım oluyor. İhtiyacım olduğunda kir alıyorum. Hem evde yer kaplamıyor hem masraf az. Bir dönem kahve makinesi almak istedim ama emin olamadım. Kiraladım, birkaç hafta kullandım, sonra gerçekten hoşuma gidince satın aldım. Deneyip görmek güzel bir şey..."

Aynı şekilde ben de elbiselerini sık sık yenileyen ve çoğunlukla kadın olan vatandaşlarımızın İstanbul'daki bir elbise kiralama mağazasını her gün nasıl tıka basa doldurduklarına şahsen tanık oldum.

Kiralama sisteminin en çok bilinen dakikalık taşıt ve günlük ev kiralama uygulamalarında her gün binlerce kiralama yaptığımızı istatistiklerde görüyoruz. Günlük kiralanarak geceleme yapılan kayıtlı ev sayısı ülkemizde 42.600'e kadar çıkmış durumda. Bunun içinde 12.000 geceleme sadece İstanbul'da yapılıyor. Dakikalık veya saatlik taşıt kiralama faaliyetinde ise her gün ortalama 27.400 adet kısa süreli kiralamanın ülkemizde yapıldığını görüyoruz. Rahatlıkla söyleyebiliriz ki 2030 yılından itibaren dünyada hızla yerleşecek olan sürücüsüz yani otonom robotaksilerle birlikte neredeyse otomobil satın almanın hiç anlamı kalmayacak. O zaman şimdi de robotaksi alanındaki son gelişmelere kısaca odaklanalım:

İçinde olduğumuz 2025 yılı, seviye 4 otonom araçlar açısından, robotaksiler dışındaki ilk girişimler de dahil olmak üzere, oldukça anlamlı bir yıl oluyor.

Waymo, robotaksi hizmetlerinde halen ABD'deki lider konumunu açık ara sürdürüyor. Phoenix, San Francisco, Los Angeles, Atlanta ve Austin'de faaliyet halinde. Hatta **Waymo**'nun iş modeline rakip sayılabilecek iki büyük yolculuk paylaşım şirketi **Uber** ve **Lyft** ile iş birlikleri yaptı. Tokyo'da testlere başladı ve böylece uluslararası pazarlarda da ilk faaliyetlerini başlatmış oldu.

Tesla ise, ABD'de robotaksi hizmetini Haziran 2025'te başlattı ve daha sonra Austin, Teksas'taki operasyon alanını yaklaşık 250 kilometre kareye çıkardı. Geçtiğimiz Eylül ayında bu yolculuklar halka açıldı ve artık araçta bir insan gözetmen bulunmuyor. Ancak tüm robotaksilerde olduğu gibi uzaktan operatörler hâlâ görev yapıyorlar. Yine de teknolojinin ölçeklenebilir olup olmadığını belirlemek için daha fazla zamana ihtiyaç olduğunu görmekteyiz.

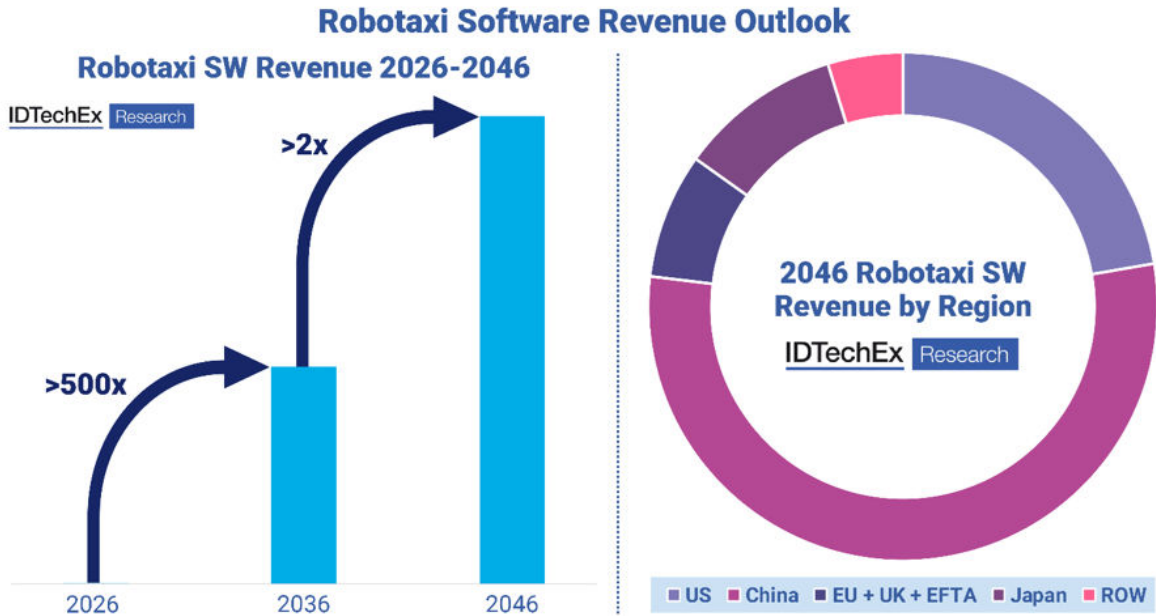
Bu yıl ABD'de robotaksi hizmeti başlatan iki şirket daha var: **Zoox** ve **May Mobility**. Diğer şirketlerin aksine, Amazon' un otonom taşıtlar şirketi **Zoox**'un robotaksisi baştan sona otonom araç olarak tasarlandı. **Waymo**'nun robotaksileri hâlihazırda Jaguar I-PACE araçları modifiye edilerek kullanılırken, **Tesla** ise Model Y kullanıyor. **Zoox**'un robotaksisinde direksiyon, pedallar veya sürücü koltuğu yok **May Mobility** ise Eylül 2025'te **Lyft** ile iş birliği içinde modifiye edilmiş hibrit **Toyota** Sienna mini Vanlarıyla bir robotaksi pilot programı başlattı.

Cruise'un Aralık 2024'te piyasadan çekilmesinden bu yana, ticari olarak robotaksi işleten tek şirket **Waymo** idi. Son iki aydaki diğer şirketlerin faaliyetleri, robotaksilerin hızla yayılabileceğini göstermesi bakımından ilginç.

Dünyanın ikinci en kalabalık nüfusuna sahip olan Çin’de robotaksi için potansiyel pazar büyüklüğü muazzam. Ölçek açısından **Waymo**’nun mevcut tek rakibi, teknoloji devi **Baidu**’nın sahibi olduğu **Apollo Go** girişimi. **Apollo Go**; Pekin, Şanghay, Shenzhen ve Wuhan da dahil olmak üzere on iki Çin şehrinde faaliyet gösteriyor. Binin üzerinde araçtan oluşan filosuyla, 2026’ya kadar İngiltere ve Almanya’yı hedefleyerek yabancı pazarlara açılmayı planladığını biliyoruz. Öte yandan bu şirket 2026 da Dubai üzerinden orta doğuya güçlü bir açılım yapacak. Halen 50 adetlik otonom test filosu ile testleri devam ediyor. Önümüzdeki yıl 1000 adet otonom robotaksi Dubai yollarına yayılacak. Ayrıca diğer Çinli rakiplerinden **WeRide** İsviçre’de faaliyet göstermek için resmî kurumlarla anlaştı. **Pony AI** ise **Stellantis** ile bir iş birliği yaparak Lüksemburg’da 2026 yılından itibaren faaliyete geçecek. **WeRide** ve **Pony AI**’yı **Uber** ile iş birliği halinde ortadoğuda da görmeye başlayacağız. Avrupa pazarının mevcut durumu ve **Volkswagen**’in yanı sıra **Wayve** ve **Motor AI** gibi Avrupa şirketlerinin faaliyetleri göz önüne alındığında, Avrupa yolları da çok yakın bir gelecekte teknoloji üstünlüğü için önemli bir savaş alanı olacak görünüyor.

Çin’de ayrıca yüzlerce araçla faaliyet gösteren başka oyuncular bulunuyor: **Baidu Apollo Go**, **Pony AI** ve **WeRide** dışında **Momenta** ve **Black Sesame** gibi otonom araç teknolojisi geliştiren yeni şirketler de yolda. Bu kadar rekabetçi bir iç pazarda büyük bir gelişme olması kaçınılmaz.

Bir başka oyuncu **AutoX** ise, yeni marka adı **Tensor** altında dünyanın ilk özel seviye 4 otonom aracını tanıttı. ABD merkezli **AutoX**, iki yıl önce Çin’deki robotaksi hizmetini kapatmıştı. Bu aracın piyasaya girip girmeyeceği, maliyeti ve özel otonom araçla ilişkili sorumluluk ve yükümlülükleri nasıl karşılayacağı henüz belli değil.

Kaynak: IDTechEx Research

Sonuç olarak 2025 yılı, donanım ve yazılım açısından otonom araç teknolojisinde büyük sıçramalar getirdi. IDTechEx’in “Otomotivde Otonom Sürüş Yazılımı ve Yapay Zeka 2026-2046: Teknolojiler, Pazarlar, Oyuncular” raporuna göre, 2026’dan 2046’ya kadar otonom araçlarla ilgili yazılım gelirlerinde 1.000 katın üzerinde artış öngörülüyor. ABD ve Çin pazarları hızlı ilerlerken, Avrupa, Japonya, Orta

Doęu ve diğer gelişmekte olan pazarlarda hizmetlerin 2030 yılına kadar devreye gireceğini bekleyebiliriz.

İbrahim AYBAR

ibrahim.aybar@vesiile.com

www.paylasimekonomisidernegi.org.tr